

Position Paper – Rondetafel onderwijshuisvesting en ventilatie

“Onderwijshuisvesting: scholen moeten voorlopers zijn, geen achterblijvers.”

Onderwijshuisvesting is een vak apart. Niet voor niets was dit de titel van het IBO-onderzoek. Goed onderwijs is namelijk de core business van het primair onderwijs. Daar ligt en hoort onze focus. Maar een goed functionerend schoolgebouw is een belangrijke voorwaarde voor het bieden van goed onderwijs. Schoolbesturen moeten in staat gesteld worden om het gebouw optimaal ondersteunend te laten zijn aan hun onderwijs. Deze regie op onderwijshuisvesting is belangrijk, omdat het schoolgebouw een grote invloed heeft op primaire proces.

Als de onderwijshuisvesting niet op orde is, hebben leerlingen en leraren daar last van. Is de schoolleiding drukker met klachten over te warme klaslokalen, dan met het organiseren van goed onderwijs. Dat is niet waar de focus moet liggen.

Wat is het probleem?

- Veel schoolgebouwen zijn niet geschikt voor hedendaags onderwijs. Ze zijn ongezond, slecht toegankelijk, niet geschikt voor moderne vormen van onderwijs of inclusief onderwijs en niet duurzaam.
- De vernieuwing van schoolgebouwen zit muurvast.
- Er worden telkens nieuwe eisen¹ gesteld aan schoolgebouwen, maar de bekostiging voor zowel gemeenten als schoolbesturen wordt niet bijgesteld.

Het IBO-onderzoek is glashelder. De kwaliteit van de huidige gebouwenvoorraad is onvoldoende, het binnenklimaat van het grootste deel van de scholen is niet op orde en in het huidige tempo worden de klimaatdoelstellingen voor onderwijshuisvesting bij lange na niet behaald. Daarnaast worden verdere ontwikkeling van IKC's, rijke schooldagen en brede scholen belemmerd door het gebrek aan geld en mogelijkheden. Dit staat ons doel om te komen tot meer kansengelijkheid en inclusiever onderwijs in de weg.

De tijd dringt

Het is goed dat onderwijshuisvesting eindelijk op de politieke agenda staat, maar tegelijkertijd is er weinig tijd voor extra gesprekken en onderzoeken. De tijd dringt. Het is belangrijk dat er zo snel mogelijk een plan komt om aan de ene kant ervoor te zorgen dat de achterstanden in de vernieuwing van schoolgebouwen worden weggewerkt en aan de andere kant ervoor te zorgen dat onze schoolgebouwen voldoen aan de kwaliteits- en duurzaamheidsvereisten.

Het probleem wordt namelijk steeds groter. Het tempo waarin schoolgebouwen vervangen worden neemt af en het zal nog lastiger worden nu het steeds duurder wordt om te bouwen. Het IBO-rapport gaf aan dat er een financiële impuls nodig is van 730 miljoen per jaar, maar dit bedrag is nu al achterhaald en zal elke dag oplopen. Zeker in deze tijd.

¹ Denk aan: verhoging van de bouwbesluiteisen, brandveiligheid, Wet passend onderwijs, meer lesuren gym, het Klimaatakkoord, het Verdrag van de rechten van de mens, ventilatie-eisen, Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte, Artikel 24 van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

De feiten op een rij

- Kinderen in het primair onderwijs brengen gemiddeld 6 uur per dag door in een schoolgebouw, 5 dagen per week.
- Een gemiddeld schoolgebouw is **40 jaar oud** en wordt pas na **69 jaar** vervangen².
- Minstens **44 procent** van de scholen is, gezien het ontwerp, alleen geschikt voor klassikaal onderwijs en niet voor het geven van passend onderwijs³.
- Gemiddeld geven leraren het schoolgebouw waar ze in werken een **5,7**⁴.
- Meer dan **2000 schoolgebouwen** hebben energielabel G⁵. Ter vergelijking: kantoorgebouwen hebben label C of beter.
- **80 procent** van onze scholen heeft een slecht binnenklimaat⁶. Dit betekent dat temperatuur, akoestiek, luchtkwaliteit en/of licht niet op orde zijn.
- [Onderzoek van McKinsey](#)⁷ laat zien dat de bekostiging van onderwijshuisvesting ontoereikend is en dat sprake is van een flinke onderinvestering. **Schoolbesturen geven gemiddeld 15% meer uit aan onderwijshuisvesting** dan wat zij ontvangen van het Rijk. Ook gemeenten ervaren grote krapte binnen de middelen die beschikbaar zijn.

Onderwijshuisvesting niet in lijn met ambities

Er zijn veel ambities met het onderwijs en die willen we allemaal uitvoeren, maar onze schoolgebouwen beperken onze ambities voor goed onderwijs. De onderwijskwaliteit moet een boost krijgen, de basisvaardigheden moeten omhoog en we moeten het aantrekkelijker maken om in het onderwijs te gaan werken.

Dit Kabinet investeert fors in onderwijskwaliteit. Wij juichen dat toe en hebben hier zelf ook hard voor gelobbyd. In het regeerakkoord staat niets over onderwijshuisvesting. Misschien omdat de link met de onderwijskwaliteit niet snel gelegd wordt, misschien omdat de opgave complex en groot is. Maar onderwijshuisvesting heeft alles met onderwijskwaliteit⁸ te maken en met het werkplezier van onderwijspersoneel⁹. De opgave moet zo snel mogelijk opgepakt worden.

Tijd voor de uitvoering

Het is de hoogste tijd om te starten met de uitvoering.

- Laten we zo snel mogelijk beginnen om de schoolgebouwen te **vervangen** of te renoveren. In deze Kabinetsperiode kan binnen vier ministeriële begrotingen¹⁰ gezocht worden naar **tijdelijk geld**. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid om dit probleem aan te pakken.
- Deze Kabinetsperiode moeten er plannen gemaakt worden voor structurele investeringen in onderwijshuisvesting voor de volgende Kabinetsperiode.

² [Algemene Rekenkamer, De Praktijk gecheckt, 2016](#). De gemiddelde leeftijd van schoolgebouwen is inmiddels opgelopen tot 42 jaar (bron: benchmarkpovo.nl)

³ Gebaseerd op bouwtypologie van schoolgebouwen met bouwjaar tussen 1945 en 1975 (Bron: Herijking Sectorale Routekaart primair, speciaal en voortgezet onderwijs, HEVO, 's-Hertogenbosch, 2020)

⁴ [Algemene Rekenkamer, De Praktijk gecheckt, 2016](#)

⁵ EIB, [Eindrapport verkenning Onderwijsvastgoed](#), april 2020

⁶ EIB, [Eindrapport verkenning Onderwijsvastgoed](#), april 2020

⁷ Rapport 'Een verstevigd fundament voor iedereen' (2020)

⁸ Wargocki (2016), (Ebenstein et al., 2016), (Persico & Venator, 2021), (Currie et al., 2009), (Park, 2020), (Inspectie van het Onderwijs, 2022g), (Kraft, 2020), zoals geciteerd in De Staat van het onderwijs 2022.

⁹ Bron: Inspectie van het Onderwijs, De Staat van het onderwijs 2022

¹⁰ Ministerie van OCW, Binnenlandse Zaken, Klimaat en Energie en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

- Ook is het de hoogste tijd om de **materiele instandhouding** aan te passen aan deze tijd. De bekostigingsnormen stammen nog uit de tijd dat er een krijtbord hing in elk klaslokaal en laptops, laat staan tablets, nog niet bestonden. Ook tussentijdse kwaliteitsverbetering zou geborgd moeten worden in het stelsel, en bekostigd moeten worden.

Wij zijn al bezig

En natuurlijk is er niet alleen geld nodig. Ook moet het duidelijker worden wie waar over gaat, moet er beter worden samengewerkt tussen schoolbesturen en gemeenten, moet kennis gedeeld worden en moet meer tot standaardisatie in proces en product gekomen worden.

Gemeentebesturen en schoolbesturen werken in veel plaatsen, aan de hand van een Integraal Huisvestingsplan, systematisch samen aan de vernieuwing van de schoolgebouwen. Met de huidige middelen lukt het niet om het tempo van de vernieuwing te verhogen. En met dit huidige tempo kunnen we pas over meer dan 90 jaar zeggen. Het gevolg is dat schoolgebouwen gemiddeld 41 jaar oud zijn en pas na 69 jaar worden vervangen. Met een jaarlijkse extra investering van het Rijk van 730 miljoen euro kunnen gemeenten en schoolbesturen de schoolgebouwen geschikt maken voor de toekomst en het benodigde vernieuwingstempo inzetten.

Wij hebben de politiek hard nodig. Politiek draagvlak om te investeren in onderwijshuisvesting, politiek draagvlak om er bij het Kabinet op aan te dringen om zo snel mogelijk te komen tot een plan voor de versnelde aanpak van slechte schoolgebouwen.

Wij willen allemaal in een omgeving leven, werken en leren die gezond is en onze ontwikkeling stimuleert.

Scholen moeten hierin voorlopers zijn, geen achterblijvers.